(ZEITUNGSDRUCKSACHE) Ч. 44. 31. жовтня 1943 Рік I

ХОЛМСЬКА ЗЕМЛЯ

РЕДАКЦІЯ:
Краків, Ожешкової 7.
Тел. 104-81.
АДМІНІСТРАЦІЯ:
Краків, Райхсштрассе 34.
Тел. 230-39.

ТИЖНЕВИК
„Cholmer Land" Wochenausgabe
SCHRIFTLEITUNG: Krakau, Orzeszkowagasse 7. — Fernruf 104-81
VERWALTUNG: Reichsstrasse 34. — Fernruf 230-39, 146-42

ПЕРЕДПЛАТА:
Чвертьрічно — 3.50 зл.
Піврічно . . . 7.— зл.
Ціна прим. 30 сот.

Українські хлібороби у Генерал-Губернатора

Сонце знялось до самого шпиля чистого блакитного неба і гріло, наче б це був не 24-ий жовтня, а половина липня. Золота баня однієї вежі вилискувалася в сонячному сяєві, ба навіть понурі прастарі мури замкових башт затрачували свою повагу і привітно споглядали на численних гостей, що пнялися вгору та збирались біля травників на зовнішньому подвір'ї краківського замку.

НЕСЕМ ПОЛОН З УСІХ СТОРОН...

Асфальтовою крученою серпентиною вмчався вгору цілий ряд авт, а з двох великих автобусів висипався на сонцем залитий майдан барвистий будет: Кількадесять українських дівчат і жінок із сіл різних околиць Галичини. Разом із ними — поважні українські господарі. Вони приїхали під проводом керманичів централі „Сільського Господаря" у Львові та сільсько-господарської референтури УЦК, щоб, за прастарим українським звичаєм принести господареві всієї цієї землі, Генерал-Губернаторові, д-рові Франкові, дарунок із китиці польових квітів і збіжжя та щонайкращих зразків наших овочів, як доказ завершеної праці українського хлібороба влітку 1943 року.

ТАМ, ДЕ ВІДБУВАЛИСЯ КОЛИСЬ ЛИЦАРСЬКІ ТУРНІРИ.

Точно в 12 годині українська хліборобська делегація під проводом представників УЦК, численні представники різних німецьких центральних установ, представники преси й гості перейшли на прегарний внутрішній замковий майдан, один із клейнодів архітектури з-перед 400 років. Тут відбувалися колись лицарські турніри. Тепер двома рядами вистроїлись українські хлібороби — у першому ряді жіноцтво у своїх пишних одягах, по яких можна було пізнати, що тут репрезентоване українське Поділля, і Бойківщина, і Гуцульщина, і Сянічина, і Лемківщина, і Холмщина. Обіч станув селянський хор з Устрик Долішніх, також у народніх одягах. Попереду хліборобів стояли Провідник УЦК проф. В. Кубійович, ред. Глібовицький, м-р Конюх, і голова „Сільського Господаря" інж. д-р Євген Храпливий. Коли з замкової палати вийшов Генерал-Губернатор, хор привітав його піснею. Керівник відділу Сільського Господарства і Прохарчування в Уряді ГГ. президент Навман, у короткій вступній промові, поінформував д-ра Франка, що оце явилась делегація українських хліборобів з представником УЦК у проводі, щоб поздоровити Генерал-Губернатора за своїм традиційним обжинковим звичаєм.

Генерал-Губернатор здоровить селянки української делегації

Краків 24. X. 43, Св. Разнер

ПРОМОВЛЯЄ ПРОВІДНИК УКРАЇНЦІВ.

Потім виступив Провідник УЦК з промовою, яку виголосив спершу українською мовою, а потім німецькою:

Пане Генерал-Губернаторе!

Свято обжинків має в українському народі свою стару традицію, на яку складаються різні народні звичаї й обичаї. Це річ зрозуміла, бо ж український народ здебільша селянський народ і тому в його народній культурі на перший плян виступає сільсько-господарський елемент. Жнива і їх завершення, яким є обжинкове свято, це найважніша подія в сільсько-господарському житті. Це білянс усіх успіхів цілорічної праці та, вкінці, здійснення найважніших надій і бажань кожного хлібороба. Тому це свято є святом жнив і радости життя.

Українське населення Генеральної Губернії та особливо українське хліборобство, з увагою стежить за розвитком подій і вміє бути вдячним за все добро, що його дістає від уряду. Ми свідомі ваги тепер. вирішного воєнного часу і тому прикладаємо особливе значіння до успішного переведення боротьби за збіжжя. Завдяки благословенню Всевишнього, ми мали цього року зовсім добрі жнива, і з задоволенням можемо скласти звідомлення про стан віддачі контингентів. Український хлібороб радо виконує цей нелегкий воєнний обов'язок, бо він добре розуміє, про що йде справа. Він знає докладно, що це його неминучий вклад в історичну боротьбу проти найбільшого ворога Европи та зокрема української нації. Ця глибока свідомість українського народу виявилась виразно у добровільному зголошенні до СС Стрілецької Дивізії Галичина, не зважаючи на всі поважні труднощі, з якими ми часто стрічаємося.

Коли мені вільно сьогодні промовляти від імени українського хліборобства, то мушу Вам, Пане Генерал-Губернаторе, подякувати, в першу чергу за Ваш приязний підхід і доброзичливе зрозуміння для потреб нашого населення. Ми високо шануємо Ваші заходи для покращання життєвих умовин українського населення, Вашу підмогу для нашої культури, головно розбудовою нашого шкільництва й заходи для піднесення сільського господарства та для підвишки харчевих пайків. Одначе особливу вдячність викликала серед українського хліборобства Ваша доброзичлива ініціятива урегулювати питання репривативації.

Символічним доказом становища українських хліборобів хай будуть ці святочні дарунки, що їх сплодила українська земля, полита щедро потом мозолистих рук українського хлібороба.

ХАЙ ГОСПОДЬ ТРИМАЄ СВОЮ СПАСЕННУ РУКУ НАД ЕВРОПОЮ.

У відповіді Генерал-Губернатор сказав таке:

Мої любі українські селяни й селянки! Шановні члени Українського Центрального Комітету!

Я справді зворушений вашими відвідинами, що ви їх мені склали тут на замку у Кракові. Дякую вам за це та зокрема дякую вам за ті милі дарунки, що ви їх мені передали. Вам, пане проф. Кубійович, дякую особливо за гарні слова, якими ви висловили свої почування для мене та Уряду Генеральної Губернії.

Я завсіди глибоко зворушений, коли думаю про історію українського народу, великого народу, з великою культурою, але також, на жаль, з великим горем. Від першого дня було моїм змаганням дати українському народові в Генеральній Губернії, наскільки це лише можливо, повну справедливість, повну забезпеку життя й повний розвиток його культури. Я рішений також у майбутньому всіми засобами забезпечити той шлях, безумовно льояльної підтримки українського життя Генеральної Губернії. Це приходиться мені тим легше, що раз-у-раз змогла проявлятись повна свідомости своїх обов'язків поведінка українського населення у відношенні до німецького проводу цієї території. Особливо я хотів би вам, українські селяни й селянки, подякувати за пильність, ревність і вірність, що ви їх проявили при виконуванні вашої хліборобської праці. Далеко поза той круг, що ви його тут творите на замковому майдані, поздоровляю в цій хвилині міліони українських мужів і жінок у цьому краю. Я переконаний, що співпраця між німцями і українцями в цілості себе виправдала і щиро бажаю того, щоб та співпраця, яка існує в Генеральній Губернії, всюди дала найкращі плоди.

Війна вимагає від німецького народу велетенських жертв. Мусите уявити собі, що цю важку боротьбу, яка простягається тисячами кілометрів, веде тільки німецький вояк. Нема вже просто німецької родини, яка не принесла б у цій війні бодай одної жертви крови. Так німецька армія хоронить Европу перед большевицьким хаосом. Ми глибоко переконані, що вийдемо з війни з перемогою. Зокрема надзвичайно тішить мене, коли я почув, що українські члени Галицької Дивізії поводяться знаменито, як вояки, і знаю, що та по-

Генерал-Губернатор д-р Франк і Провідник УЦК проф. д-р Кубійович прислухуються виступові українського хору

Генерал-Губернатор д-р Франк серед учасниць української обжинкової делегації
Св. Резнер

ведінка ваших молодих вояків причиниться до того, що взаємини між німцями й українцями будуть формуватись щораз краще і сердечніше.

Щоб виконати ваше бажання, сповукує мене до цього передусім льояльна вірність і щира радість праці українського населення всього простору. Хай Господь тримає свою спасенну руку над Европою, хай Він поблагословить зброю наших синів, німецького й українського народів, у боротьбі проти большевизму та хай Він також дасть своє благословення вашим родинам, вашій праці і вашому життю. Таке моє бажання.

ПІД ВРАЖІННЯМ „РУСЬКОЇ КАПЛИЦІ" НА ЗАМКУ.

Закінчивши свою промову, Генерал-Губернатор привітався зокрема з кожним українським хліборобом, чоловіками й жінками, розпитував звідки вони, захоплювався їх одягами та став в оточенні цієї барвистої китиці до спільної фотографії. Закінчуючи цю, так мовити, офіціяльну частину прийняття, яка проте не мала в собі нічого штучного, а відзначалась тільки сердечністю і безпосередністю — Генерал-Губернатор запросив усіх присутніх, щоб були його гістьми на замку. На другому поверсі замкової палати підчас закуски панував ще свобідніший і сердечніший настрій. Генерал-Губернатор та різні члени уряду розмовляли з окремими делегатами та цікавилися їхніми справами. Після того Генерал-Губернатор попросив хор заспівати українських пісень. Вислухавши їх і подякувавши диригентові, Генерал-Губернатор попрощався українським „до побачення".

Після відходу Генерал-Губернатора, делегати й гості перебували ще деякий час на свобідній гутірці. Потім вони оглянули збірно замок та окремо замкову катедру. В катедрі велике враження зробила на них т. зв. „руська каплиця", розмальована ще за часів Ягайлонів українськими малярами. Українські селяни й селянки з подивом і гордощами відчитували на стінах цієї каплиці видні по нинішній день різні написи українською мовою.

* * *

В суботу 23. жовтня українські гості після сніданку оглянули влаштовану у т. зв. Суконницях виставу, яка зображує шкідницьку та руїнницьку роботу всесвітнього жидівства. Після обіду делегатів представлено Керівникові Головного Відділу Прохарчування і Сільського Господарства, президентові Науманові, а вечером гості оглядали у фільмовій залі Відділу Пропаганди цікаву кінокартину.

В неділю після обіду вони відвідали зразкове дослідне й навчальне господарство в селі Мидльніках під Краковом.

ОГЛЯД ВОЕННИХ І ПОЛІТИЧНИХ ПОДІЙ

Минулого тижня на східному фронті большевики задумали велику офензиву. Бої, які розгорілися у просторі між Кременчуком і Дніпропетровським, перевищили своєю завзятістю недавню літню офензиву большевиків.

Важливою політичною подією стали збори провідних достойників німецької армії в Головному Командуванні Німецьких Збройних Сил, що зібралися для вислухання викладів світоглядового характеру та про внутрішнє політичне положення Німеччини. Після закінчення тих зборів Фюрер прийняв у своїй Головній Кватирі всіх їх учасників і виголосив до них промову про военне і політичне положення.

З політичних подій у ворожому таборі далі найбільше звертає увагу конференція в Москві.

Большевицька осіння офензива

Одночасно з нарадами у Москві большевики були почали на східному фронті велику осінню офензиву. Вони роблять велетенські зусилля, щоб саме підчас конференції у Москві похвалитися перед англійцями й американцями своїми новими осягами. З тією метою большевики почали ще в половині жовтня ц. р. великий наступ на південний схід від Кременчука. Хоч завзяті й великі бої ввесь час ідуть майже на всьому просторі східного фронту, то вони в порівнянні з битвою, що лютує між Кременчуком і Дніпропетровським, мають тільки другорядне значіння. Їх ціль у тому, щоб здебільша в'язати німецькі збройні сили й не давати їм змоги встрявати в бої під Кременчуком.

Зібравши величезні сили, большевики були вдарили, як ми вже повідомляли на південний схід від Кременчука і зробили вилім у німецькі оборонні лінії. Супроти того повстав ворожий трикутник з підставою між Кременчуком і Дніпропетровським, звернений своїм вістрям на південний захід у напрямі на Одесу, щоб клином відрізати всю південну частину німецького фронту. Большевики хотіли б поширити на боки здобутий терен, а німці стараються його стиснути від півночі й півдня. Обі сторони постійно зміцнюють свої сили, тому бої в тому просторі незвичайно важкі й завзяті. Треба рахуватися з тим, що бої не тільки довше потривають тут, але що також зростатиме їх завзяття. Останніми днями німецьке летунство сильно причинилося до спинення ворожих наступів. У висліді цього широкозадумані і приготовлені большевицькі атаки перемінилися в дуже завзяті місцеві бої.

У вогні і крові

Рівночасно з боями між Кременчуком і Дніпропетровським усі інші частини східного фронту палали вогнем і стікали кров'ю. Найзавзятіші бої ідуть, мабуть, таки більше на півдні. Тут большевики постійно наступали на просторі між Озівським морем і Запоріжжям. Зокрема дуже завзяті бої відбувалися коло Мелітополя і на вулицях цього міста. На північ від уже описаного мішка між Кременчуком і Дніпропетровським, завзяті й безнастанні бої відбувалися над Дніпром на лінії Черкаси—Переяслав. Довгі й завзяті оборонні бої на південь і північ від Києва, в гирлі Прип'яти і ріки Сож закінчилися поважними німецькими успіхами й великими большевицькими втратами. Так само успішна була німецька оборона на захід від Смоленська й на південний захід від Великих Лук.

На італійському фронті

На італійському фронті боєві дії розвиваються дуже поволі так, що можна говорити про „черепашний похід" аліянтів. І минулого тижня бої ішли в районах від Капуї на заході Апенінського півострову до Термолі на сході, але майже ніде ворог не добився якихось поважніших успіхів.

Тому, що рівночасно завважено збільшений рух ворожих транспортових кораблів на Середземному морі, деякі військові знавці здогадуються або якогось ворожого висаду в іншому місці Апенінського півострову або десь у Греції. В зв'язку з тим німецькі військові кола зазначили, що вони рахуються з кожною можливістю й на все приготовані. Всі південно-европейські побережжя відповідно укріплені т. зв. південно-східнім валом і пильно стережені. Так само забезпечені простори і перед ворожою акцією внутрі. На Балканському півострові німецькі війська продовжували очищувати від комуністичних банд гірські терени в Хорватії й Греції.

Чого хотів Бадоліо?

Тепер стало відомо, що марш. Бадоліо плянував не тільки знищення німецьких дивізій, що боролися проти аліянтів в Італії, але хотів також заманути в засідку самого Фюрера. Вже після арештування Мусоліні, Бадоліо звернувся до Фюрера з предложенням, щоб він на прохання Віктора Емануїла приїхав до Італії на нараду в військових справах. Одначе Німеччина відмовилася від того запрошення, бо вже знала куди прямує Бадоліо. З інших знову джерел світ довідався, що у змові з Бадоліо стояв італійський міністр справедливости й колишній італійський амбасадор у Лондоні, Гранді. Після останньої зустрічі Дуче з Фюрером у північній Італії, він відвідав Мусоліні, щоб вивідати, про що говорили провідники Німеччини та Італії. Опісля Гранді все те розповів Бадоліо й його прихильникам. Так Гранді використав для зради свою приязнь з Дуче.

В повітрі

Після недавніх великих летунських утрат англійці та американці в замітний спосіб припинили минулого тижня свої налети на німецькі відкриті міста. За ввесь той час вони налетіли тільки на 2 міста західної Німеччини а саме на Ганновер і на Касель. Підчас атаки на Ганновер ворог утратив 15 а на Касель 48 важких бомбовиків. Налет на Касель був важкий і спричинив руїну в мешкальних частинах міста та втрати між цивільним населенням.

Німецьке летунство минулого тижня 6 разів бомбардувало військові об'єкти здебільша в південній Англії а зокрема в Лондоні й його окрузі та в пристані Гол.

(Док. на 4. стор.)

Синод православних єпископів Ген. Губерніі осуджує перфідну гру Москви

Святий Синод Православної Церкви в Ген. Губ., що відбувся 13. жовтня ц. р. в Варшаві, видав послання до вірних своєї Церкви та до всіх боголюбивих християн, в якому займається справою „вибору" митрополита Сергія московським патріярхом. У посланні сказано, між іншим: „на вимогу безбожницького большевицького уряду в Сов. Союзі проголошено патріярха".

Про це не можна сказати нічого іншого, як тільки висловити погорду й відразу для цинізму та безпринципности совітських можновладців. Совітська система поносить безпосередню вину за смерть 10.000 священиків і міліонів вірних. Большевицька система використала свою владу для того, щоб знищити християнсько-церковний лад у найбільшій колись християнській країні світу, зокрема в Україні. На віки вічні ім'я большевицького тирана, сплямлене душегубством і муками незлічених єпископів і патріярха Тихона. Опя совітська тиранія вирішила тепер використати для своєї злочинної пропаґанди церкву, яка від них стільки зазнала горя. З глибоким затурбованням довідалася Автокефальна Православна Церква в Генеральній Губернії про ці сумні події в московському церковному житті. Вона долучується до голосу всіх тих православних єпископів, що проглянули цю гру Кремля та осудили цей новий акт зганьблення християнства. Одночасно синод єпископів звертається до всіх вірних православної церкви з християнським закликом просити Всемогутнього, щоб врятував Православну Церкву в Сов. Союзі, яка так багато терпить.

З церковного життя

Минулий тиждень 13—17 жовтня, надзвичайно багатий у різні події для українців м. Варшави. Перш за все всі українці були під враженням нарад Собору Єпископів, на якому порушено низку важливих церковних справ, між іншим на ньому винесено було пропозицію висвячення нового єпископа для росіян. Українці м. Варшави нетерпеливо чекали на вістку, як поставляться до тієї справи українські православні Владики. Отже наші Владики до тієї справи зайняли однодумно негативне становище й рішили, що справа висвячення нового єпископа для росіян у Ген. Губ. ще не дозріла, а чим самим неактуальна. Засідання Собору Єпископів тривали від 13. до 16. ц. м.

На свято Покрови Пр. Богородиці, у четвер, 14. п. м., торжественну Літургію, в сослуженні численного духовенства, відправив Владика Іларіон. Хоч це будень, та визначні громадяни явились до церкви. Владика виголосив довшу проповідь на тему: Терпіння, як їх слід у християні приймати та зносити. Приявними були на Службі Божій дорогі гості з України, а саме: Владика лубенський і [illegible] Сильвестер та Владика переяславський Мстислав. Владика Сильвестер завітав до Варшави на кілька днів і вертається назад до Львова, де задержиться на довше, до повороту на рідну землю, а Владика Мстислав залишиться у Варшаві. У суботу, 16. п. м., припшли Ім'янини Кіріярха Православної Церкви в Ген. Губ., Митрополита Діонісія. З того приводу Владика Палладій відправив у Соборі торжественну Службу Божу в наміренні Достойного Соленізанта, а після Служби Божої, в сослуженні оо. протопресвітерів, протоієреїв, торжественний молебень. Перед молебнем виголошено відповідне слово про церковну діяльність митрополита Діонісія. На Службі Божій і молебні були приявні Владики Іларіон і Мстислав та деякі громадяни з головою УДК полк. Поготовком та його дружиною. По молебні відспівано многоліття.

Неділя залишила особливий спомин. Чудовий день. Сонце тепло всміхалось крізь позолоть листків. У Соборі багато вірних, які живо слідкують за Богослужбою. А правлять її три Владики: Іларіон, Сильвестер і Мстислав. Владика Іларіон при кінці Служби Божої виголосив проповідь на тему „Українська Православна Церква". Згадати б, що між вірними у Соборі приявний був голова м. Києва П. Хворостівський, що на днях покинув рідну землю і пішов на скитальщину.

По полудні того ж дня, в год. 4, Владика Іларіон, на запросини У. О. Т., виголосив в залі УДК відчит н. т.: „Ідеологія Української Православної Церкви". Залю виповнили вщерть визначніші громадяни Варшави, між якими був Достойний Гість з України, Владика Сильвестер. У своєму, понад півторагодинному рефераті Владика Іларіон яскраво насвітлив всі ці окремі прикмети, що нашу церкву різнять від церкви московської. Свій реферат збудував головно на спогадах, записках чужинців очевидців, що побували в Україні, а передусім на записках Павла Алепського. Приявні довідались, якими дорогами йшла наша, а якими московська церква. Реферат висвітлив ідеологію Української Православної Церкви і тому приявні нагородили Владику бурею оплесків. Після реферату Жіноча Секція при УДК, при допомозі УДК, влаштувала прийняття для Достойного Прелегента. За столом повітав теплим словом Владику Іларіона, якому зложив щиру подяку за відчит, голова УДК полк. Поготовко. Одночасно тепло повітав гостя з України, Владику Сильвестра. Владиці Іларіонові відспівано многоліття. За склянкою чаю провели приявні на дружній гутірці кілька приємних хвилин, щоб розійтись до своїх домів з яснішими гадками про наше прийдешнє.

п-я-к.

Не прогайновуймо осінніх вечорів

Вже глибока осінь. Сонце закреслює на небозводі щораз то менші круги і ночі стають щораз то довші. Є час відпочати по тій не такій то вже й великій роботі, що залишилася ще на полі: от там виорати кусник сусідові, чи кинути в землю зерно, чи вивезти з ліса. А вечорі довжаться, довжаться. Бо ж не покладешся з курми спати — боки зболять! Сидиш хіба та говориш зі сусідами, або слухаєш, що там баби плетуть при куделі. Та що там мудрого наговориш та наслухаєшся!...

От і пора подумати над тим, Як та чим добре і корисно заповнити ці мрякою сповиті осінні вечорі. Хто молодший, то піде до читальні, прослухає реферату або братиме участь у праці аматорського чи хорового гуртка, але старші господарі та жінки, таки сидітимуть вдома. Є теж багато сіл, що в них умовини такі, що може й краще не виходити з хати. Там уже для всіх — молодих і старих єдиною розрадою, приятелем та учителем може бути тільки добра книжка. Про це повинні пам'ятати передовсім виділи УОТ-ів. Треба чим скоріш позбирати, отрясти з пороху та впорядкувати читальняні бібліотеки. Багато читальняних книжок, випозичених може ще минулої зими, валяється десь по селі — в скринях та мисниках; їх радо прочитав би хтось інший. Багато книжок порозліталися — картка картки не тримається; їх дати б оправити, тоді вони ще якийсь час послужать. Варто теж витягнути з читальняної каси трохи зайвих грошей та закупити нові книжки. Вони, розмірно, не дуже то тепер дорогі. Правда, не так легко їх дістати — нових видань мало, давні випродані, а все ж таки можна ще дещо знайти по книгарнях. Очевидно, не треба закуповувати книжок без розбору. Треба припоручити це мудрій, освіченій людині, що купувала б тільки цінні виховні книжки, бо тільки такі книжки можуть принести користь.

Та незалежно від цієї роботи УОТ треба поцікавитися в осінніх та зимових місяцях книжкою також і поодиноким свідомішим громадянам. Поцікавитися не тільки в тому розумінні, щоб її набути чи відпорпати у своїй бібліотеці та врешті прочитати, але теж, щоб не маринувати в себе книжок, а позичати тим сусідам та односельчанам, що не мають змоги чи не мають за що собі їх купити. Добре теж уладжувати по хатах принагідні голосні читання. Мають вони ту добру прикмету, що зацікавлюють книжкою також людей зовсім байдужих і дають змогу користати з писаного слова теж людям, що зовсім не вміють, чи дуже мало вміють читати. Бо таких людей, на жаль, по наших селах ще доволі багато.

Пишемо це і ось насувається нам нова думка, як провести корисно осінній вечір: Коли ми вміємо добре читати та писати — навчім за осінь та зиму бодай одну людину підписатися. Може, крім нас, цю роботу вестиме в селі ще хто інший, може курс для неграмотних уладить місцеве У. О. Т. чи управа школи, але все ж таки при добрій волі і ми знайдемо ще людину, що з цих чи інших причин не ходитиме на цей курс: може стидається, а може не має у що вбратися; здіймім їй сліпоту з очей, а певно все буде нас згадувати в житті.

Як бачимо, можливостей корисно провести осінній вечір багато. Правда, ми стрічатимемо і труднощі та перешкоди в нашій праці — нераз буде нам недоставати і світла, і книжок, і охоти. Та чим більші будуть труднощі, тим більше буде наше внутрішнє вдоволення, бо ми не змарнуємо дорогого часу. Ми проведем його з користю для себе, для ближніх, для народу! То ж нумо до праці з тією завзятістю і пильністю, з якою очищуємо від осету та будяків ниву на нашому полі. Чисте, золоте зерно буде заплатою за наш труд!

М. К—ИЙ

Вражіння з подорожі до Холму

VI.

Хотів би я, щоб опис того, що я тут у церкві побачив і передумав, удався мені, але відчуваю, що це дуже трудно. Одначе спробую. Може бодай дещо вдасться. Отже церква в середині робить далеко більше вражіння ніж зверха. Навіть без порівняння більше. Вона вся розмальована. Образи переважно на стінах і стелі мальовані, хоч є і рамові. Ціла церква в образах. Образів таке велике число, що на хвилю розривають увагу, опісля „невтралізують" її. І ще є щось, що від першого погляду й першого кроку в середину цеї святині бере, манить очі, манить сильно. Це гра красок над вівтарем Вона сконструована штучно й незвичайно майстерно при помочі природного денного світла та відповідної будови й укладу вікон: прошу представити собі горизонтальні лукові вікна (котрі пригадували б ґотійські, якби були вертикальні), що своїми гострими луками виходять з грубих стін церкви в напрямі до середини. Фіолет, просвічений золотом, зелень і синява розмальовані на тих оригінальних вузьких луках вікон і кругом них на стелі. Вони, ті краски — сильні й гармонійно зістроєні, викликають вражіння сходу або заходу сонця в лісній глуші або розгорілої пожежі ліса, котра скаменіла на приказ старого волхва-чудотворця. Від цього блеску ціла третина церкви коло вівтаря має яснійший вигляд. І взагалі та чудова гра колірів надає цілій церкві в її середині сильної оригінальности й королівської пишности.

Все те видко від першого погляду й першого кроку в середину цеї святині. Але свідомість цього приходить помалу, крок за кроком, коли починаєте блукати по святині. Так. Уважний і чуткий обсерватор мусить по ній блукати. Бо як тільки стане перед яким образом, зараз замигтить на нім відблиск гри колірів і відверне очі до тої соняшно-веселкової гри чотирьох колірів з незліченими відтінками. А за очима йдуть туди й ноги. І видець раз-у-раз блукає по святині, де молився Данило, як блукав він по світу й як блукала його столиця, і як блукала його думка про саму церкву та церковну справу, і як блукали його полки від Калки по Відень, від Будапешту по Каліш й Вільну. Так ця церква дійсно стоїть на місці, де поблукався великий дух Романового сина. Але „блукання", що водить у ній видця, це не блудна, безцільна блуканина: бо її тягне все одно й те саме — думка „на стрічу сонцю золотому", як тягнула короля Данила думка про могутність української держави.

І ще за одним блукав я по церкві Романового сина: десь колись читав я, що в холмськім соборі має бути вмурований, мабуть, коло, над, чи під вівтарем, старий камінь з грецьким написом і датою „1001 рік", вирізаними на приказ Володимира Великого. Ми докладно обшукали цілу середину церкви, о. Олексин підняв навіть покривало, яким закритий був вівтар, я пробував влізти в якусь вузьку катакомбу за вівтарем — словом усе оглянули ми й то не раз і не двічі. Але старого каменя Володимира не відкрили.

Вкінці вийшов я на хори (сходи кам'яні, вигідні). І там образи й образи — так само гарні, як у головній церковній наві. Кругом порозкладана маса церковних книг, нот, співанників, образів, хрестів і інших річей. І відси блукають очі до гри колірів на переді церкви.

Входимо ще до захристії. І тут нелад — кругом порозкидані церковні ризи, метрикальні книги в ша-

Огляд подій

(Докінчення з 2-ої стор.)

На морі

На Середземному морі німецькі підводні човни затопили 7 кораблів загальної містоти 54000 тон. Крім того німецькі боєві й торпедні літаки заатакували ворожі кораблі на морі на захід від Альжиру. Німецькі літаки так важко поцілили більшість тих кораблів, що частина з них напевно пішла на дно.

На Далекому Сході

На Новій Ґвінеї японські війська почали офензиву під Фінш-гафен, де недавно були висіли великі ворожі сили. Японський наступ відбувся успішно й спричинив ворогові поважні втрати. Так само корисно розгортається японська офензива в південно-західному Китаю. Супроти цього без більшого значіння є те, що американці в наслідок своєї матеріяльної переваги були зайняли південну групу Соломонських островів. Японці покинули їх самі головно через труднощі в довозі.

В столиці нової філіпінської держави, Манілі, зібрався перший парлямент самостійної республіки. Майже рівночасно відбулося відкриття нарад Центральної Державної Ради на острові Ява, що в той спосіб увійшла на новий шлях свого політичного життя. В тому самому часі Субгас Чандра Бозе створив у Шонані — колишньому Сінґапурі — перший незалежний індуський уряд. Його підтримує Японія, яка змагає до визволення всіх східнеазійських народів з аліянтського ярма.

Болгарські гості у Фюрера

Про найважнішу політичну подію, якою були збори німецьких військових провідників у Головному Командуванні та їх гостина у Фюрера, ми вже згадали на самому вступі. Тепер додаємо, що важною політичною подією були також відвідини двох членів болгарської реґенційної ради — кн. Кирила й проф. Філова у Фюрера. При тій зустрічі був приявний мін. фон Рібентроп й фельдмаршал Кайтель. На другий день оба регенти відвідали мін. фон. Рібентропа.

Довкола московської конференції

Світ ще не багато може сказати про московську конференцію. Досі відомо тільки те, що крім Ідена, Гола й Молотова беруть у ній участь також Літвінов, що є большевицьким послом у Вашінґтоні, й Геримен, що є американським послом у Москві. Проводить нарадам Молотов. Тому, що американський мін. зак. справ Гол уже старий (72 р.), наради відбуваються переважно за дня. Про теми нарад розійшлися вістки, що конференція займається першусього військовими справами. Політичні справи а зокрема питання про майбутні границі в Европі зійшли на другий плян. На всякий випадок большевики вважають самозрозумілим, що їм належаться всі простори, які колись Росія втратила ще підчас першої світової війни. Тому вони домагають не тільки того, що мали напередодні 22. 6. 1941 р., але також дальшої, широкої смуги, щоб себе „забезпечити" перед „нападом". Якщо мова про середню Европу, то Сталін хоче опертися, мабуть, на лінії Висли. Крім того большевики домагаються сильного впливу на Балкані.

Щоб показати англійцям та американцям, що большевики собі не багато з них роблять, Сталін наказав майже в тому самому часі зорганізувати в Москві „Всеслав'янський" а в Середній Азії „Всемусулманський" з'їзд. Таким способом він рівночасно став „батьком" усіх слов'ян і „оборонцем" магометанської... віри. Одночасно для збільшення свого значіння на конференції Сталін почав осінню офензиву під Кременчуком, що коштує большевиків море крови й ґори трупів.

Англійці та американці, що ніяк не спішаться робити „другого фронту" в Европі, годяться на всі домагання большевиків, забувши про всі свої давніші зобов'язання супроти різних европейських народів, що стали жертвою англійської політики. Такою жертвою стали польські еміґранти в Англії. Саме з нагоди московських нарад англійські газети почали писати, що поляки своєю поведінкою шкодять взаєминам між Англією та большевиками й що вони є ексцентричний нарід, тобто такий, що тільки про себе думає й всього хоче для себе. Далі англійці закидають полякам, що вони хворіють на манію великости й що через те вони не вміли наладнати добрих взаємин зі своїм „могутнім совітським сусідом". Одним словом англійці зовсім уже забули, що в 1939 вони почали війну як „оборонці" польської незалежности!

Мале зацікавлення своїм

Жию у холмському селі і пильно приглядаюся його життю. Передовсім цікавить мене, які зміни в настроях, привичках і праці зайшли серед нашого населення за останні чотири роки, коли стала можливість виявити свої національні потреби і свій організаційний хист.

А змінилося за цей недовгий час багато і потреби стали великі. І так по перше, нема вже релігійного переслідування православного українського населення. Ніхто не відбирає, не замикає і не бурить православних церков, як це робила польська влада. Чимало загарбаних поляками церков — між ними і собор у Холмі — звернено назад православним. Збільшилося помітно й число українського православного духовенства, яким кермує свій власний владика. В церкві своя відправа і вірні можуть молитись у своїй рідній мові. Здавалось би, що православні церкви на Холмщині й Підляшші будуть вщерть переповнені в неділі і свята. Здавалось би, а так не є. Часто-густо церкви в неділі і свята в часі богослуження на пів-порожні. Ще старше жіноцтво сяк-так держиться Церкви і відвідує храм Божий, а зі селян, не один дуже близький сусід, сидить підчас церковної відправи у своїй хаті, або зі свого подвір'я дивиться на поблизьку церкву. А вже як і зайде до середини, то звичайно — особливо весною чи літом — не довго там побуде і вийде під церкву, щоб покурити і побалакати. Ще гірше з молоддю. Те все, мабуть, наслідки читання большевицької бібули, яку за польських часів поширювали тут різні жидки з поблизького міста. І якраз тепер в часі великої воєнної заверюхи невказана зовсім така релігійна байдужність, навпаки, треба нам збільшеної релігійної ревности та більшого прив'язання до рідної Церкви.

Друге — рідна українська школа. По довгих віках неволі Холмщина й Підляшшя одержали по раз перший свою рідну школу. По селах основано українські народні школи, по містах фахові — господарські, сільсько-господарські і торговельні, ремісича і технічна школа в Холмі, гімназія і духовна семінарія в Холмі, врешті учительська семінарія в Грубешові. Найважніші для нас є таки українські народні школи, бо якраз вони дають підставу до загальної народньої освіти. За Польщі усі школи були тут польські і нашу дітвору вчили польські учителі й учительки. З них користи було стільки, що кіт наплакав. Дітвора часто не кінчила усіх кляс народньої школи, а знання, яке виносили з неї, обмежувалось здебільша до того, що учень чи учениця навчилися слабо по польськи читати, ще слабше писати і рахувати. Бувало, що по скінченні школи дитина ледви зуміла підписатися. Вина в тому й самих батьків, що часто не дбали про освіту своїх дітей, мовляв, пощо хлопцеві на селі вчитися, попом і так не буде. Ніхто у дитини не піддержував і не ширив любови до книжки, а ще до того своєї рідної, української. Не диво, що на селі було нерідке явище — поновний поворот до неграмотности й цілковитий брак заінтересування освітними і культурними справами.

Польська влада і польські громадські орґанізації й товариства закладали по наших селах різні орґанізації і гуртки, до яких втягали нашу молодь і старших людей. І мали в цьому на Холмщині і Підляшші деякий успіх. Була через це загроза скорого ополячення краю, до чого не мало причинялася й служба у польському війську. Польський часопис і польська книжка, що попадали у наше холмське чи підляське село, теж — очевидно — не причинялися до поширення і поглиблення української національної свідомости й відпорности.

Можна думати, що коли в українському селі на Холмщині і Підляшші появилися українські народні школи зі своїм українським учительством і Українські Освітні Товариства (УОТ) та українські кооперативи, піде скоро вперед культурно-освітня і кооперативна праця і орґанізація, що нарід масово буде до них горнутись та що справді масово піде в холмське і підляське село українська книжка і український часопис. І знову не так склалось, як бажалось, і як цього вимагає наш національний інтерес під сучасну велику істо

фах без ладу, є й світських трохи, головно холмські календарі для народу.

В самій церкві — порядок і чистота. Церква має прилади до центрального огрівання. Тепер у ній студено Не зважаючи на це, були б ми в ній ще довше зостали, але жаль нам було молоденького пруського жовніра, що вибрався в одній блюзі опроваджувати нас по церкві. Був це пруський поляк. Він розумів, що ми між собою говорили, й помагав нам шукати Володимирського каміня.[1]

З катедральної церкви пішли ми просто до бібліотеки духовної семінарії. В тім будинку — він гарний, з просторими коридорами — міститься шпиталь. Саме вносили якогось раненого офіцера. Ключ від бібліотеки має чеський курат о. д-р Конечни. Він прийняв нас чемно й зараз запровадив до бібліотеки. Вона велика, але невпорядкована. Книжки виключно російські, бодай ми не зустріли інших. Оскільки можна було зорієнтуватися, переважають у ній книжки релігійного змісту. Але були й світські, історичні та повістеві. Припадково знайшов я один том писаного катальогу й припадково вибрали ми кілька книжечок до історії Холмщини і різних інституцій у Холмі. З-за сильної студені годі було довше шукати в цій бібліотеці за інтереснішими річами й ми вийшли.

Ми розпрощалися, бо обидва мали ще полагодити різні справи. Між іншим вступив я до старенького народнього учителя на пенсії, до котрого мав поклін від одної з учительок української школи у Володимирі. Від нього довідався я, що камінь Володимира з 1001 р. був в соборі, але його забрали до музею. Де він подівся в часі війни, не знати Дід того учителя зайшов до Росії з Галичини, з бойківських гір. На Волині часто стрічав я потомків галицьких еміґрантів. І ще оповідав мені старенький, що на пам'ятку скасування унії скасували російські власті до половини старинний насип на горі Данила, щоб побудувати на тім місці церковцю ім. Кирила й Методія. Варварство.

На основі моїх вражінь і розмов можу сказати, що в Холмі з трудом, але можна б оснувати українську народню школу. При помочі школи й тактовного та рухливого священика можна тут згодом викликати свідомий український рух.

КІНЕЦЬ

[1] Примітка Редакції „Х. З." Автор бачив Холм з кінцем січня 1917 р., коли стояли ще ненарушені усі місцеві церкви й середина соборної церкви на Даниловій Горі була пишно по мистецьки розмальована. Сьогодні інакше. Поляки за час свого короткого панування збурили до основ, що й сліду не остало, п'ять церков, а саме церкву св. Духа при вул. Люблинській, де нині площа св. Духа, церкву св. Кирила і Методія на площі Данилової Гори (про ті обі церкви згадує автор), церкву св. П'ятниці при вул. Оболонській, де нині магазини „Рольніка" і дві військові церкви коло касарень при вул. Люблинській. Нутро собору зруйнували, усунули і знищили дорогоцінний іконостас, усунули і знищили всі образи, а зі стін здрапали усі мальовила й замазали їх сірою касарняною краскою. Не пощадили і гробниць під собором, збещестили й розкинули зложені там кості українських церковних і світських достойників та зруйнували зовсім сусідній православний цвинтар, порозбивавши в численних гробах домовини і викинувши з них кості, що роками валялися по землі. Сам собор, збудований перед двісті роками, забрали собі і висвятили на костел і щойно німецька влада врочисто передала його православним 19. травня 1940 р.

ричну хвилю. Своїм рідним тутешні люди мало цікавляться. Кооперативи, поза чисто торговельним інтересом, не проявляють здебільша майже ніякої культурно-освітної праці. Що більше, навіть ті, що стоять у проводі кооперативи, як книговодець, скарбник чи-крамар найчастіше не передплачують, не купують у місті і не читають українського часопису, а вже небуденна подія, як хтось у місті купить українську книжку і привезе її на село. Своєї української історії і географії, української літератури не знає майже ніхто. А наслідок цього — незнання наших справ, незацікавлення ними, ходження одинцем і послух усяким ворожим підшептам.

Селяни бувають тепер зчаста у місті, хочби з доставою контингентів, задля купна різних річей на марки, але хіба дуже а дуже рідко хтось з них користає з нагоди і зайде до української книгарні та купить там якусь цікаву і корисну українську книжку або український часопис. А ціна за книжку чи часопис є порівнюючи багато менша, як перед війною. Зате часто не один з них поступає до польської книгарні або кіоска і в село привозить польський часопис, хоч там про наші справи ніколи нічого не пишуть. І так піддержується дальше й поширюється польський вплив на українських селян з очевидною шкодою для них самих. Через те і добрі думки, як ось поширення діяльности і розбудова Українбанку в Холмі, одинокого на цілу Холмщину і Підляшшя, йде дуже пиняво, про що недавно писав п. Тома Яр на сторінках „Холмської Землі". Так і з другими справами, для нас корисними і конечними. І з ними йде тяжко з цієї простої причини, що наш нарід на селі про них мало, або і зовсім нічого не знає, бо не читає своїх часописів. З тою байдужністю до свого треба скінчити, бо щойно тоді наша організаційна справа рушить з місця й піде вперед.

О. Гордійчук-Немирич

Збираймо негайно просапні плоди!

Місяць жовтень — це місяць останніх зборів. Збираємо просапні — картоплі та інші і цукрові буряки. Цього року маємо гарну погоду, теплу осінь просто вимріяний час для збору та звожування просапних. Бо знаємо, як то тяжко возити по болотистих дорогах буряки чи картоплю, а головно цукрові буряки на збірні фабричні пункти. У слітному часі настають для господарів великі матеріяльні втрати, бо цукроварні багато обтягають з ваги доставлених буряків на болото. А картоплі, зібрані в слітному часі, не даються переховати через зиму, багато їх зігниває. Тому у власному інтересі наші господарі повинні якнайскоріше зібрати просапні. Незабаром можуть вдарити морози — вже пізня пора — і тоді зовсім пропаде цілорічний труд хлібороба. До того ніхто не сміє допустити.

Картоплі — це основний корм для прохарчування населення та важна сировина для промислу. Також пашні буряки необхідні для кормлення худоби і безрог. Цукрові буряки дуже важна промислова сировина. Вона дає не тільки цукор, але також дуже вартісні відпадки для годівлі домашніх тварин, листя, мелясу, висолодки.

Господарі, збирайте негайно картоплі! Забезпечуйте цією важною поживою міське населення, свою сім'ю та свою худібку! Не забувайте також на те, що треба здати контингент картопель, на який жде не тільки міське населення, але також армія та десятки тисяч наших братів та сестер, що прийшли з теренів, занятих нашим ворогом — большевиками. Картопля — це наш найголовніший корм, і тому мусимо подбати, щоб їх своєчасно зібрати та ще перед морозом доставити до міст, щоб був час своєчасно розділити. Можуть нагло вдарити морози, прийти слітні дні і тоді пропаде наша праця, настане нужда. Не буде ні що їсти, ані чим худібки перезимувати. А міське населення, наші брати та сестри по містах, і ті, що боролися в обороні нашої країни, дістануть нездорові картоплі, з яких не будуть мати пожитку. Це все мусимо уважати і з великою запопадливістю та прискоренням збирати останні врожаї наших піль.

В акції зборів просапних повинні взяти участь Кружки Т-ва „Сільський Господар", наша кооперація та громадські управи. Треба зорганізувати масове копання картопель та буряків — усе інше мусимо відкласти на пізніший час. Треба зорганізувати самодопомогу односельчан у звожуванні викопаних картопель та буряків на місця призначення. Ціле село мусить одною лавою вийти на поля до збору просапних — всіх мусимо змобілізувати! Ніхто не може оглядатися на те, чи копає на свому полі чи на полі сусіда. Мусимо забезпечити прохарчування нашого народу і фронту в тяжкому воєнному часі. Це наш святий обов'язок. Не оглядаймося ні на кого, виконуймо негайно свій хліборобський обов'язок! Що зробимо для себе самих, те будемо мати. Тому ставаймо до роботи, виходім усі на поля до спільного копання та звожування наших плодів! Така спільнота праці нас ще більше загартує, сцементує наші ряди та зробить нас відпорними на зовнішні удари.

Інж. В. Б.

ВПИСИ

до української однорічної сільсько-господарської школи в Терногороді, повіт Білгорай, відбуваються дальше. До школи приймають кандидатів, що закінчили 7 літ навчання в народній школі, у віці 15—18 років. Для учнів є бурса. Прохання подавати на адресу: Українська сільсько-господарська школа в Терногороді; до подання залучити: 1) свідоцтво про закінчення школи і 2) метрику уродження.

Інж. **В. Омельченко**
директор школи

НОВИНКИ

Конкурс Жіночої Секції. Головна Жіноча Секція при УЦК у Львові проголосила конкурс на три реферати: 1) Виховання української людини, 2) Плекання суспільного наставлення в дитини, 3) Шануймо особовість дитини. Ближчі дані конкурсу подані в щоденній пресі.

Найменші для полонених. Дитячий садок в с. Глібів, пов. Скалат, в день свойого попису зібрав для українських полонених квоту 100 зол.

Новий часопис. Заходами Ґенеральної Дирекції Східної Залізниці вийде вкоротці часопис „Залізничник" для українських службовців Східної Залізниці. Появлятиметься раз у місяць та розсилатимуть його безкоштовно.

Фахові кравецькі курси. У Львові розпочалися фахові курси крою для чоловічих та жіночих кравців та курс для шевських прикравачів. По закінченні курсів кандидати дістануть свідоцтва.

Про злочини в Винниці. У Винниці видано книжку з описом розкриття масових могил з жертвами большевицького злочину. В книжці є теж багато знимок із місця розкопок.

Новий рід пшениці. В Переяславщині після кількалітніх дослідів вдалося виростити пшеницю-покуру (з перієм) яка раз посіяна росте кілька років, при чому врожайність її два-три рази більша від врожайности звичайної пшениці.

Також „помисл". У столиці Швеції відбулося цими днями незвичайне вінчання. Молодій парі, невідомо з яких причин, захотілося звінчатися в трамваю. Церемонія відбулася у приявності священика, батьків та здивованих подорожніх.

Від 1. до 7. листопада затемнення обов'язує від год. 5.10 веч. до 6.15 рано.

Д-р ЄВГЕН ХРАПЛИВИЙ 13)

Господарство Холмщини і Підляшшя

Треба звернути увагу на те, що подані тут кількости тварин відносяться до часу з перед останніх воєнних дій, а ніяка інша ділянка сільського господарства не підпадає так легко воєнному знищенню, як саме тварини. Коли передвоєнні числа, що відносяться до продукції сільсько-господарських рослин, хоч дещо змінилися, дають всежтаки приблизно вірний образ також і сучасної продукції, то у тваринництві зміни є поважні. У перечисленні на великі тварини зменшилося число сільсько-господарських тварин на Холмщині і Підляшші коло 10%, при чому найменші втрати були у коней, найбільші у свинях і вівцях (коло 20% поголів'я), а у великій рогатій худобі коло 11%. Від 1939 року змінилися знову числа поголів'я поодиноких родів тварин і треба припускати, що воно більше-менше вдержується на рівні 1937—1938 років. Воєнні втрати вирівнялися, очевидно, скорше в малих тварин, поволіше у рогатої худоби. Зате з малих тварин головно свині є все більше наражені на втрати, бо ж є вони головними доставцями товщу, а подекуди й м'яса. Якщо йде про зменшення числа тварин у воєнних часах, то більший і майже однаковий відсоток втрат був у Білій, Білгораю і Грубешеві, менший у Холмі й Замісті.

Коні — це головні потягові й робочі тварини, бо волів тепер до праці майже не вживають. Головні осередки плекання коней розміщені у Грубешівщині з Белзчиною та Замійщині з Томашівщиною. Звідти теж ішла головна достава військових коней. У цих околицях помітна у звичайних краєвих коней, поважна домішка шляхотної крови, головно ж англійської та арабської. Впливали на це великі й добре ведені приватні й державні стаднини що вдержували табуни англійських чи піванглійських і арабських коней. Через ці схрещення витворився на Холмсько-Томашівській височині тип кріпкого, звинного і гарного селянського коня, що добрий до праці, виїзду, а навіть подекуди під верх. На піскових та бідніших землях Більщини коні задержалися у більше примітивній краєвій расі „коників", що менші ростом, але сильніші й видержливі більше подібні до поліських коней. Кращі від них це коні Білгорайщини, що також виказують подекуди схрещення зі сильнішим і вищим конем багатших околиць краю.

Слідне тут нераціональне держання завеликого числа коней (т. зв. „переконячення" господарств). Це зв'язане з тим, що кожний господар, навіть найменший старається мати бодай одного коня, щоби власним конем працювати на власному клаптику поля, власним конем їхати до міста, тощо. Частинне оправдання цього явища треба шукати у важких комунікаційних умовинах краю. Через те обтяження надмірною кількістю коней кормової бази, брак паші для худоби, відбирання непотрібного корму менше ужитковим тваринам, чим кінь. Немає нахилу до праці на ріллі коровами, що для дрібних господарств мало б єдине оправдання. Завелике число коней впливає рішуче некорисно на розвиток цілости плекання сільсько-господарських тварин країни.

Про відношення числа коней у сільському господарстві кажуть оці числа:

Округа	Кількість коней на: 100 власників або посідачів с.-г. тварин		100 га усієї площіні		100 га ужиткової площіні		100 га кормової площіні [1]	
	усі коні	3 річні і старші	усі коні	3 річні і старші	усі коні	3 річні і старші	усі коні	3 річні і старші
Біла	114	91	10	8	14	11	37	30
Білгорай	102	88	12	10	22	19	73	63
Грубешів	102	83	18	14	21	17	82	66
Замістя	104	89	18	16	28	24	105	90
Холм	104	87	12	10	15	13	40	34
Разом	106	88	16	14	22	17	69	59

Звідси бачимо, що найбільшу кількість коней на число усіх власників якихнебудь тварин виказує найбідніша Більщина, хоч число коней там на усю площінь, вжиткову площінь та кормову площінь найменше у порівнянні з іншими округами. Одначе, зваживши, що там бідні ґрунти, бачимо, що й це число коней завелике.

У інших округах відношення числа коней до власників сільсько-господарських тварин майже однакове. Зваживши, що власники раховані тут усі, отже навіть власник одної кози, чи одної свині вже є в цьому числі, то число коней є рішучо завелике.

[1] Травник, себто луги і пасовиська та пашні (кормові) рослини на ріллі.

Свято Покрови в Холмі

Почитання Богоматері на українських землях поширилося загально вже в перших початках поширення християнської віри в Україні. Доказом цього велике число Богородичних церков і церковних празників в честь Богородиці. Культ Богоматері був відомий вже княжим дружинам і відновило його й перейняло наше козацтво. З Богородичних празників популярним було передовсім свято Покрови і на Запорізькій Січі була церква св. Покрови. Відомий образ — ікона Богородиці зі широко розгорнутим омофором-покровом, а під ним внизу гурт козаків, що на вколішках моляться гаряче, звертаючи свої очі вгору, до Богородиці, а на стяжках омофору напис: Пресвятая Богородице спаси нас. Після церковного переказу свято Покрови має свій початок від дев'ятого століття. Тоді в Царгороді морова зараза забирали тисячі жертв. Великий жах напав на людей, що були безсильні перед посівом страшної смерти. Рятунок бачили в молитві та днями й ночами молилися в царгородських церквах, благаючи про відвернення нещастя. І коли так в одній з церков молилися вірні зі своїм єпископом і співали: Пресвятая Богородице спаси нас, побачив єпископ Богородицю, що своїм широким плащем — омофором прикривала з гори вірних у церкві. Від того дня зараза устала і на цю пам'ять уведено свято Покрови. Стільки церковний переказ.

І армія Української Народньої Республики, відновляючи старі наші традиції, прийняла як своє щорічне свято — свято Покрови, яке і досі врочисто святкують учасники визвольних змагань і збройних частин щорічно у дні 14. жовтня (ст. стилю 1. жовтня). За цею традицією пішли теж і численні комбатанти усіх частин наших земель, що мешкають під цю пору в Холмі. В четвер 14. жовтня п. р. о год. 11 зібралися в соборній церкві в Холмі, де о. протопресвітер Іван Левчук в сослуженні катедрального духовенства відправив урочистий молебен в намірені українського народу, а опісля панахиду за тих, що у визвольних змаганнях наложили своєю головою. Гарну проповідь у соборі, відповідно достроєну до обставин і хвилі, виголосив о. протоєрей Гавриїл Коробчук. Співав катедральний хор.

По полудні о год. 4 понад пів сотні комбатантів і гостей зійшлися в домівці господинської школи. Святочні сходини відкрив найстарший віком з комбатантів полковник кубанських козаків п. Тимчинський короткою промовою, у якій згадав тих, що дали своє життя за волю України. Присутні приступили до скромної перекуски. Полковник Михайло Крат розказав історію наших військових формувань, що боролися з московсько-большевицьким наїзником. З черги д-р Тиміш Олексюк поділився з присутніми своїми спогадами про участь українців з Холмщини і Підляшшя в наших визвольних змаганнях останньої доби. При співі стрілецьких пісень і дружній розмові присутні провели час до восьмої години вечора.

В с. Кобилянах

Парафія Кобиляни чисто українська хоч і знаходиться на Підляшші. Нарід говорить гарною українською мовою, національно свідомий та береже традиції церковного життя. Особливо сильна традиція гарного церковного співу. У селах парафії Кобиляни є українські школи, кооперативи, гарна мурована церква в Кобилянах, зруйновані в селі Корошині і Добрині. В парафії перепроваджено належно працю і в двох „дитячих садочках". При церкві знаходиться досить численна парафіяльна бібліотека. Досить значна кількість молоді вчиться в усяких українських школах. Церковне брацтво складається зі 115 членів.

14. жовтня п. р. парафія Кобиляни урочисто, при великій кількості віруючих українців обходила своє парафіяльне свято — Покрови Божої Матери. Службу Божу відправляли священики: о. Микола Щур — настоятель парафії с. Костомолоти; о. Онуфрій Іванюк — настоятель парафії М. Кодня; о. Іван Кремінський місцевий настоятель і о. Ієромонах Аліпій — настоятель парафії м. Тересполя. Проповідували: о. м-гр Онуфрій Іванюк, о. Іван Кремінський і о. Аліпій-Ієромонах. Богослуження відправлялось в мові старо-церковно-українській, а акафіст, молитви за народ в живій українській мові. Закінчено урочисту Богослужбу виголошенням многоліття та відспіванням пісні: Боже Великий. Зібрано 91 зол. на українську книжку для парафіяльної бібліотеки. Співав гарно, з українською вимовою, місцевий церковний хор.

Спільна молитва, художній спів та гарно виголошені, добре опрацьовані проповіді, як узагалі цьогорічня церковна відправа скріпили духа вірних і звернули їхні очі на Велике й Вічне. Трудне положення, тяжка праця, бідування не гасить народнього духа, а кріпить його, очищає, підносить до шукання християнських ідеалів та любови до усього рідного. Коли два роки тому в парафіях на Підляшші була ще деяка нехіть до рідного слова в церкві то тепер навпаки — нарід радо приймає участь в церковному співі, читанні в мові рідній, очищеній від вікового осаду. Підчас співання Боже Великий — нарід, єднаючися з хором, співає цю божественну пісню — журби й надії. Парафіяльне свято в Кобилянах дало доказ що в ці найтрудніші часи в народньому життю нарід духово росте, і протидіючи ворожому наступові, шукає рятунку не в сльозах, охканні, а в духовій культурі збудованій на Науці Христа та старих, приспаних ворогами, світлих традиціях українського церковно-національного життя. Підляшани пройшли уже тернистий шлях тяжких терпінь за рідну церкву, загартувались. і сильні вірою в майбутнє кличуть усім своїм братам: Угору серця! Угору чола!

Місцевий

Збер!гання хліборобського знаряддя і машин

(*) Вартість селянина-хлібороба оцінюється не лиш на основі того, як він господарить на ріллі, але також на основі чистоти і порядку, які вдержує на своєму обійстю.

Хліборобські машини, як допоміжне знаряддя у праці хлібороба, треба докладно оглянути, направити вся кі ушкодження та раціонально зберегти до нового сезону, щоб підчас пильних робіт у полі не тратити марно часу на направи.

Знаряддя і машини, які зроблені зі сталі й дерева, звичайно бувають лякеровані. Робиться це не лиш на те, щоб вони гарно виглядали, але лякер є важний засіб охорони перед шкідливими атмосферичними впливами. Ця верства фарби зберігає дерево перед гниттям підчас змінної погоди, а сталеві частини перед ржавінням. Через те пошкоджену фарбу треба час-до-часу відновляти. Щодо сталевих частин треба їх відчищувати та намащувати товщем. Якщо нема товщу то вистане мішанина, зложена з одної третьої частини машинової оливи і двох третіх частин крейди. Можна теж ті частини повапнувати.

Хліборобські машини і знаряддя треба завжди переховувати під дахом. Великі машини, напр., молотілки, які не вміщаються під дах, можна прикрити грубою верствою соломи, щоб охоронити їх перед шкідливими атмосферичними впливами.

Опаковуймо добре поштові пачки

Часто трапляється, що опакування пачок не відповідає правилам поштової ординації Ген. Губ. Дехто має звичай складати різні предмети в слабий картон, у мішки зі старого білля, навіть у паперові торби. Такий пакунок легко обв'язують шнуром, приміщуючи на ньому адресу, що її годі відчитати. Вислані в таких пачках продукти часто псуються і внаслідок злого опакування пошкоджуються інші пачки. Приписи наказують, щоб посилки, залежно від об'єму й змісту та з уваги на віддаль, були солідно й справно опаковані. Предмети, що їх легко пошкодити через натиск чи вогкість, треба опаковувати у восковане полотно, тектуру або в дерев'яні скриньки. Посуд, що легко розбивається, як от пляшки, збанки і т. д., а ще якщо вони наповнені якоюсь рідиною, треба висилати в скриньках, або в кошах, виповнивши вільні місця сухими й м'якими матеріялами, як от сіно, солому і т. д. На бочках з рідиною мусять бути сильні обручі. Не менш важна справа — забезпечити пачку перед отворенням. Для цього належить обов'язані забезпечити їх колодками, сильними шнурами, евентуально добре обшити. Якщо посилка опакована пакунковим папером, склеюємо його, або зверху обліплюємо папером. Адресу треба помістити зверху і в середині, тоді коли навіть знищиться верхня адреса, пошта може посилку вручити на основі внутрішньої адреси. Не вільно посилати сірників, нафти, бензини, карбіду й інших легкопальних матеріялів.

КОМУНІКАТ

Відділ Культурної Праці УЦК у Львові повідомляє, що в цьому році Свято Книжки всі УОК (УДК), Делеґатури та УОТ святкують у той спосіб, що зберуть по своїх місцевостях від громадян книжки й перешлють нашим робітникам і робітницям у Німеччині, на індивідуальні адреси, з відповідними присвятами.

Посмертні згадки

† МИХАЙЛО СЕМЧИШИН

В п'ятницю 8. жовтня 1943 р. згинув від ворожих куль в селі Мірчу, повіт Грубешів на Холмщині, разом зі своєю дружиною Михайло Семчишин, учитель тамошньої української народньої школи. Покійний уродився 21 серпня 1912 р. в селі Жабчі Мурованому, повіт Сокаль в Галичині, в незаможній селянській родині. Учительську семінарію закінчив у Сокалі в 1935 р. і старався про учительську посаду, але її за Польщі не міг ніде одержати. Восени 1939 р. в часі приходу большевиків до Галичини перейшов до сусіднього грубешівського повіту і тут негайно зголосився до учительської служби в селі Мірчу Мурованому. Був взірцевим учителем та діяльним українським громадянином, чим здобув собі признання і довір'я не тільки в селі, де вчителював, але теж в цілій околиці.

† СЕРГІЙ МЕЛЕНЕЦЬ

В грубешівському повіті на Холмщині в селі Посадові, волость Телятин, згинув від ворожих куль 28. вересня 1943 р. Сергій Меленець, місцевий народний учитель. Він зачав учителювати ще в 1929 р. в місті Краснику біля Люблина, але тому, що був українцем і до свого українства всюди признавався, польська влада звільнила його в 1932 р. з посади і він став знову учителювати щойно з приходом німецької влади, вже в українській народній школі в Посадові, де й постигла його ненадійна смерть.

† ВОЛОДИМИР КОНОВАЛ

В суботу 2. жовтня 1943 р. згинув від ворожих куль в 44 році життя в Угніні коло Люблина Володимир Коновал, уроджений в Мурафі на Поділлі, учасник визвольних змагань. Похорон відбувся в Угніні 5. жовтня п. р.

В. І. П.

І це і те

Найбільш великі ростом люди були до 2,53 м. висоти.

Гори на місяці досягають до 8 км. височини.

На поверхню сонця падає щоденно до 400 мільйонів метеоритів.

Людство розмовляє на цілому світі 2796 мовами.

Кітки бувають переважно трьох мастей: білої, чорної та рудої. Натомість коти мають тільки одну або дві масті. Ніде ви не побачите котів трьох мастей.

У кам'яному віці люди курили не тютюн, але листя конопель та інше зілля.

За редакцію відповідає М. Хомяк у Кракові. Видає »Українське Видавництво«, Краків, вул. Райхсштрассе 34. II. Телефон 230-39.
З друкарні »Нова Друкарня Денникова« під наказною управою, Краків, вул. Ожешкової 7, тел. 102-79.
Verantwortlich für den Gesamtinhalt und Anzeigen teil: M. Chomiak, Krakau. Verlag: "Ukrainischer Verlag" G. m. b. H. Krakau, Reichsstrasse 34. Fernspr. 230-39. Druck: „Neue Zeitungsdruckerei". Kommissarische Verwaltung. Krakau. Orzeszkowagasse 7. Fernsprecher 102-79.